

datum: 15 december 2020
betreft: Briefadvies Nationaal Groeifonds
kenmerk: 011/20/AvdG

bijlage:
e-mail: p.essers@awti.nl
overig:

Geachte heer Hoekstra,
Geachte heer Wiebes,
Geachte leden van de commissie Nationaal Groeifonds,

De Adviesraad voor wetenschap, technologie en innovatie (AWTI) heeft met belangstelling kennisgenomen van de plannen van dit kabinet voor het Nationaal Groeifonds. Juist in een tijd waarin Nederland en de rest van de wereld voor aanzienlijke uitdagingen staan, is het voornemen om sterk te investeren in de lange termijn een goede zaak. Ook in landen om ons heen wordt een vergelijkbare keuze gemaakt. Immers, het verleden wijst uit dat investeringen in kennis en vaardigheden, onderzoek, innovatie, talentontwikkeling en infrastructuur bijdragen aan het welzijn en de welvaart van een land.

De AWTI steunt de plannen dan ook van harte. Ook de uitwerking is in grote mate in lijn met onze adviezen, zoals de noodzaak tot significante investeringen in kennisontwikkeling en innovatie¹ en een aanpak waarbij brede coalities van kennisinstellingen, bedrijven, overheden, maatschappelijke organisaties en burgercollectieven voorstellen ontwikkelen die worden beoordeeld door een onafhankelijke beoordelingscommissie.²

Sinds de aankondiging van het fonds hebben wij de discussies met de Tweede Kamer en externe stakeholders met belangstelling gevolgd. Mede op basis daarvan constateren wij het volgende: een instrument als dit is hard nodig om Nederland toekomstbestendig te maken, maar moet wel goed worden opgezet. Investeringen in zaken als kennis en innovatie zijn belangrijk, maar ongrijpbaar en laten zich lastig vatten in voorspellende modellen. De AWTI is van mening dat een zestal punten dient te worden aangescherpt, om recht te doen aan het karakter van kennisontwikkeling en innovatie en zo de doeltreffendheid van het instrument te verhogen.

Uiteraard lichten we deze punten graag toe.

1. Moedige keuzes voor de toekomst

Het kabinet is voornemens de eerste tranche van projectvoorstellen nog deze kabinetsperiode goed te keuren. Om voortgang te maken met het fonds, heeft het kabinet geen brede uitvraag gedaan, maar gebruikgemaakt van bestaande plannen. Deze voorstellen worden aan de commissie voorgelegd zodra de Eerste Kamer ook met het fonds instemt.

---

¹ AWTI (2016) Houd de basis gezond, december 2016.

² AWTI (2020) Krachtiger kiezen voor sleuteltechnologieën, januari 2020.

Ook de AWTI bepleit een voortvarende uitrol van dit instrument, maar niet ten koste van kwaliteit en ambitie van de projecten. Een eerste ronde schept immers een precedent voor toekomstige rondes. Moedige keuzes zijn nu nodig om op de lange termijn het groeifonds, en daarmee de toekomst van Nederland, een succes te maken. Het is daarom van belang om juist in de eerste tranche kritisch te zijn en de lat hoog te leggen. Kies alleen voor echt ambitieuze, goed-uitgewerkte plannen die op de lange termijn bijdragen aan een welvarend en duurzaam Nederland (zie ook het volgende punt).

2. Kennisontwikkeling en innovatie waartoe?

Sinds de aankondiging van het fonds is een hevige discussie losgebarsten over de rol van duurzaamheid in het Nationaal Groeifonds. Het fonds is primair gericht op het toekomstig verdienvermogen, met enkele verzekeringen tegen niet-duurzaamheid. Zo mogen de “voorstellen natuurlijk niet strijdig zijn met de ambities van het kabinet, bijvoorbeeld op het gebied van het vestigingsklimaat, de ruimtelijke ordening en het klimaat.”³ Ook wordt een efficiënte CO2-prijs gehanteerd, dienen voorstellen ten goede te komen aan de brede welvaart en komt er een generatietoets.⁴

De AWTI pleitte eerder voor een inspirerend, gedragen en overkoepelend toekomstbeeld voor Nederland.⁵ Dit vormt een perspectief voorbij de uitdagingen van deze tijd, zoals klimaatverandering, digitalisering en gezondheidszorg. Er ontstaat effectievere sturing op de nodige maatschappelijke transitie. Het toekomstbeeld draagt niet alleen bij aan de afstemming binnen de 'quadruple helix' (zie ook punt 5, hieronder), het brengt ook de toekomstige behoeften van de samenleving in beeld. En juist daar ontstaan nieuwe kansen voor het toekomstig verdienvermogen.

De komst van het Nationaal Groeifonds en de discussie daaromheen, maakt de noodzaak van een helder toekomstbeeld nog rijpender. Het geeft perspectief voor de investeringen vanuit het fonds. Het stelt bedrijven en andere stakeholders beter in staat strategische afwegingen te maken. Hoewel sommige initiatieven door inherente onzekerheid zullen falen, zal op macroniveau het totale portfolio dankzij een dergelijk toekomstbeeld, met een grotere waarschijnlijkheid bijdragen aan het toekomstige verdienvermogen.

Versterk dus de effectiviteit van het Nationaal Groeifonds door daarnaast een overkoepelend toekomstbeeld te ontwikkelen. De voorstellen voor volgende rondes kunnen dan worden uitgewerkt en geselecteerd in het licht daarvan.

3. Durf voor onzekerheid te kiezen

Er ligt in de plannen veel nadruk op het toekomstige verdienvermogen, dat aangejaagd moet worden via een verhoging van de productiviteit. Op zich is dit een begrijpelijk en ogenschijnlijk helder doel. Toch vraagt dit om uitbreiding.

Het verleden heeft namelijk uitgewezen dat innovatie en kennis- en talentontwikkeling tot fundamentele veranderingen leidt in de economie. Het gaat dan niet om het slimmer, anders, of efficiënter produceren, maar om compleet andere dingen te produceren op nieuwe manieren die in nieuwe behoeften zullen voorzien. Denk aan de digitaliseringsgolf die sinds de jaren '90 de economie fundamenteel heeft veranderd.

---

³ Minister van Financiën en minister van Economische Zaken en Klimaat (2020) Nationaal Groeifonds, brief aan de Tweede Kamer, 2020-0000167403, 7 september 2020, p 8.

⁴ Minister van Financiën en minister van Economische Zaken en Klimaat (2020) Brief inzake het Nationaal Groeifonds, brief aan de Tweede Kamer, 2020-0000235224, 1 december 2020.

⁵ AWTI (2020) Versterk de rol van wetenschap, technologie en innovaties in maatschappelijke transitie, februari 2020 “Het verhaal moet in samenspraak met de maatschappij tot stand komen en uiteindelijk breed gedragen worden door het parlement.” p. 30.

Hoe vernieuwender de voorstellen zijn en potentieel waardevoller voor de toekomst, hoe ongrijpbaarder de effecten in termen van bruto binnenlands product. Omgekeerd, hoe zekerder de effecten op bbp, hoe minder innovatief en dus, in een veranderende wereld, hoe minder toekomstbestendig.

De AWTI waarschuwt daarom de indieners en beoordelaars van de voorstellen zich niet te laten verleiden om op zeker te spelen. Toon lef en bevorder juist de echt innovatieve projecten, waarvan de bijdrage aan het bbp mogelijk groot maar inherent onzeker zal zijn. Durf te denken in termen van toekomstscenario's, en wees bereid de eigen meetinstrumenten te bevragen en te vernieuwen.

4. Breed gedragen onafhankelijke beoordeling voor de lange termijn

Het is belangrijk dat het kabinet, het parlement en de beoordelingscommissie zicht houden op de lange termijn. De politieke werkelijkheid mag niet tot gevolg hebben dat investeringen op de lange baan worden geschoven. De maatschappelijke druk om het Nationaal Groeifonds te benutten voor korte termijn crisismaatregelen zal groot zijn, zeker als de komende maanden het coronavirus verder toeslaat. Juist in tijden van crisis is het van belang om te investeren in een duurzame toekomst.

De AWTI ondersteunt de aanpak waarbij een onafhankelijke commissie de investeringsvoorstellen beoordeelt. De beoordelingscommissie moet echt onafhankelijk kunnen opereren zonder verdere aanwijzingen vanuit het kabinet of het parlement. Daarbij moet de commissie gebruik maken van onafhankelijke experts met expertise op het domein waar het voorstel vandaan komt. Maar voor breed gedragen innovaties en succesvolle toepassing is niet alleen 'technische' expertise nodig, maar ook bijvoorbeeld kennis van verdienmodellen, gedragswetenschappelijke expertise en kennis van maatschappelijke vraag en acceptatie. Betrek daarbij niet alleen wetenschappelijke en technologische expertise, maar zoek ook nadrukkelijk naar creatieve en breder maatschappelijke georiënteerde adviseurs op het gebied van bijvoorbeeld klimaat of burgerrechten.

5. Denk in toekomstgerichte ecosystemen

Dat kennisontwikkeling en innovatie plaatsvindt in ecosystemen is een breed gedragen inzicht. Juist door samenhang en verbinding, versterken partijen elkaar en creëren ze samen waarde. Ondernemers, universiteiten, hogescholen, TO2-instellingen, maatschappelijke organisaties, burgercollectieven en overheden spelen allen een belangrijke rol in de ontwikkeling van kennis, talent, technologie en innovatie en verrichten activiteiten die nodig zijn om innovaties te laten slagen.

Ook voor het Nationaal Groeifonds vormt het denken in ecosystemen een goed uitgangspunt. Het helpt bij een integrale blik op kennisontwikkeling en innovatie en bij het over de grenzen van organisaties en vanzelfsprekende netwerken kijken: zijn alle relevante stakeholders aan boord? De AWTI pleit er daarom voor bij de ontwikkeling en de beoordeling van de voorstellen dit ecosystemenperspectief mee te wegen. De ecosystemenstrategie van het kabinet biedt daarvoor goede handvatten.⁶ Investerings die vanuit het perspectief van een goed werkend ecosysteem worden gedaan hebben volgens de AWTI de grootste kans van slagen.

6. Stimuleer financiële hefboomen

Het National Groeifonds geeft een impuls aan ontwikkelingen die op termijn gaan bijdragen aan het verdienvermogen van Nederland. De schaal en impact van die ontwikkelingen kunnen groter worden als de investeringsprojecten verbonden worden met Europese initiatieven en fondsen. De AWTI pleit ervoor om de consortia te stimuleren en ook te ondersteunen om aansluiting te zoeken bij internationale initiatieven en Europese fondsen. Investerings en bijdragen van de Europese Investeringsbank, het European Innovation Council, maar ook InvestEU en het Europese herstellfonds kunnen als financiële

---

⁶ Kabinetsstrategie 'Versterken van onderzoeks- en innovatie-ecosystemen', 30 oktober 2020.

hefbomen helpen de Nederlandse projecten te verbinden met internationale initiatieven en de resultaten op te schalen.

Afsluiting: kies voor overmorgen

De AWTI juicht de ontwikkelingen rondom de oprichting van het Nationaal Groeifonds toe. In de uitwerking is aan veel zaken gedacht, maar de complexiteit van kennisontwikkeling en innovatie is nog onvoldoende recht aangedaan. Dit resulteert in het risico op mooie projecten voor morgen, in plaats van vooruitstrevende projecten voor overmorgen.

Extra aandacht voor de kwaliteit van de voorstellen, een inspirerend toekomstbeeld voor Nederland, een nadere uitwerking van het concept 'toekomstig verdienvermogen', de onafhankelijkheid van de projectbeoordelingen, het betrekken van de samenleving en het denken in ecosystemen zijn punten die in de praktische uitwerking van het fonds beter geborgd moeten worden. Alleen dan zal het fonds optimaal bijdragen aan de toekomst van Nederland.

Wij zijn ons ervan bewust dat dit briefadvies u bereikt in een tijd waarin Nederland voor grote uitdagingen staat en een periode van verkiezingen en formatie aanbreekt. Dat neemt niet weg dat het lanceren van dit Nationaal Groeifonds van grote betekenis is en bovenstaande punten niet veronachtzaamd dienen te worden. Uiteraard staat de AWTI de regering en het parlement graag terzijde en zal gevraagd en ongevraagd adviezen uitbrengen die deze punten verder belichten.

Hoogachtend,

prof. dr. U. Rosenthal
voorzitter AWTI

P.W.J. Essers
secretaris AWTI